

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

De Personis Ecclesiasticis, Earumque statu, Dignitate, munere, &
Immunitate

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Titulus IV. De Canonicis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61816)

§. V. DE JURIBUS PAROCHI.

in eâ Ordinarius Vicarium, seu Oeconomum cum congrua ejus arbitrio fructuâ portione constituar, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec de Rectore provisum fuerit. *Con. Tr. Sess. 24. c. 18.* Porro Ordinarius ponet edictum publicum ad valvas Ecclesiæ Cathedralis, seu Parochialis vacantis intra triduum, quo vocentur omnes, qui volunt examinari. Transacto constituto tempore omnes, qui venerunt ad concursum, examinentur coram Ordinario, & examinatore Synodalibus non paucioribus, quam tribus & qui examinatorum judicio magis idoneus reperietur, Ecclesiæ præficiatur. *Con. Tr. l. cit. Piafec. P. 2. c. 2. n. 3. Zerol. V. Parochus. §. ad 2.* De modo examinis, & admissionis aliisque huc pertinentibus plura Dubia enucleat *Zerola l. cit.* quæ apud eundem leges. Nobis quidem in hac Germaniæ parte, ubi concursus non habet locum, minimè necessaria sunt. *Franc. Leo in thesauro Fori Eccl. parte 2. c. 18. Garz. par. 9. c. 2. Barb. in Coll. Decis. Apost. Collect. 341 Navar. c. 25. n. 133. Less. c. 37. dub. 10. Tolet. l. 1. c. 11. & seq. Escobar. Tract. 5. Exa.*

1. §. 4. Sed necessarium in primis est, ut illi, quibus eligendi & admittendi ad curam animarum cura commissa est, non leviter, & perfunctoriè inquirant in mores eorum, qui sese ad tam arduum munus offerunt, præsertim, quando ex aliena Dicecesi confectis ad excusandam migrationem suam causis absque legitimo testimonio adveniunt. Non paucos supplicii metu sedes mutare compertum est, paucos vitæ integritate commendatos vagari. Præterea cum recipiendi videntur, ne laborem & molestiam, quæ non modica est fugiant, & transmittant promovendos, sed juxta sacrorum Canonum præscripta accuratè explorent doctrinam illorum, de modo administrandi Sacramenta, juvandi infirmos, pascendi oves, quibus præesse desiderant, ne aliquando coram omniscio & implacabili judice DEO, & de ovibus, & de ovium pastoribus difficile illis sit rationem reddere, secundum quam à prædeterminatis pœnis eximantur. Quisquis enim perierit, de illorum manu requiret Dominus.

TITULUS IV.

De Canonicis.

UNde Canonici nomen suum traxerint, cura superflua videtur inquirere. A Canone derivari notissimū est. Hoc ævo nobilioribus è Clerico quasi proprium tribuitur, ad discernendum ab inferioribus, qui Clerum secundarium constituunt. *c. 1. Dist. 3. Azor. nihilom. l. 3. c.*

11. q. 1. à Canonica pensione mavult derivari.

§. I.

Origo Canonicorum, & Varietas.

I. **E**X Concilio Toletano XI. & S. Augustino *Serm. 22. De communi vita Clerico-*

clericorum colligimus, episcopos illius temporis solitos fuisse deligere clericos, melioris & sanctioris vitæ cupidos, qui se cum in eadem domo habitarent, eadem mensa fruerentur, servando paupertatem, & Castitatem sub Obedientia: idque exemplo primorum Christianorum, qui ut *Autor. cap. 2.* legimus, abdicata rerum suarum proprietate de communi vivebant, sua cuique assignata portione, quam posteriores præbendam vocarunt. De his multa reperies in *Causa 12. q. 1. Concilii Mogunini c. 9.* decretum est, ut Canonici clerici canonicè vivant, observantes divinæ scripturæ doctrinam, & Sanctorum Patrum documenta: nihilque sine licentia episcopi sui, vel Magistri agere præsumant: in unoquoque episcopatu simul manducent, & dormiant, ubi his faciendi facultas suppetit, vel qui de rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt. In suo claustro manent, & singulis diebus mane hora prima ad lectionem veniant, & audiant, & obedientiam secundum Canones suis Magistris exhibeant. Secundum hanc normam qui vixerunt olim, nihil vel parum quoad mores à Monachorum instituto & perfectione aberant. *Navar. Comm. 2. De Regular. Pennott. in histo. Canon. l. 1. c. 32. Hier. Plat. l. 2. de bono Sta. Relig. c. 23.*

II. Prædicti Canonici non unius generis fuisse videntur. Aliqui enim vitæ communi paupertatis votum addiderunt, & Canonico regularium nomen sortiti sunt. Alij præter communia bona proprium aliquid retinebant, & quia certæ regulæ addicti non erant Canonici simpliciter appellati sunt. Tempore post (annum & diem non est facile assignare) magis magisque separarunt se alio habitu;

aliisque ritibus inventis; & dici cœpere Canonici sæculares, relicta regularium Canonico nomenclatura illis, qui Monachis essent propinquiore. *Polyd. Virgil. de invent. rer. l. 7. c. 3. Lorch. in Theol. V. Canonicus. Tribem. in Chron. Hirsaug. Ann. 957. Lud. Ponte to. 4. de pers. Christ. tract. 1. cap. 8. Tholos. l. 15. cap. 23. num. 18. & 19.*

III. Regularium Canonico genera duo reperimus. Vnum illorum, qui vel in Ecclesia Cathedrali regulari, vel in alia non Cathedrali Canoniam habent, & certam portionem cum potestate disponendi, prout necessarium fuerit, de quibus possunt etiam inter vivos donationem facere, quemadmodum illi, qui ulum fructum habent. De his *Navar. in Consilio 13. n. 2. & 3.* exemplum ponit in Canonico ecclesiæ Cæsar augustanæ & Pampilonensis. Plures in Anglia fuisse *Ostiensis* indicat in *Causam de iud.* In eiusmodi Canonicos omnimodam iurisdictionem habet episcopus, exceptis iis, quæ concernunt regularia instituta. Officiales illorum diversi sunt ab iis, qui apud Canonicos sæculares reperiuntur. Alius enim thesaurarius, alius cellarius alius Camerarius nuncupatur.

Alterum genus in Germania nostra notius est illorum, qui in cœnobio & sub obedientia Prælati seu præpositi vivunt absque omni proprietate & jure administrandi bona temporalia. Auctor illorum putatur esse *S. Augustinus*, cuius regulam profitentur: quamvis non desint, qui ante *S. Augustini* ætatem extitisse eiusmodi Canonicos velint, institutos nimirum à *S. Rufo Pauli* Apostoli discipulo. Hunc *Dorotheus in Synopsi* scribit fuisse *Thebanum*

episcopum Maurolyus verò in Galliam delatum, & Avenione episcopum constitutum Canonicos regulares introduxisse. Verum hæc incerta, & extra propositum sunt. Legi potest *Crusenius in Monastico Ordinis S. August. & Gabr. Pennottus de ebd. arg. Azor Tom. 1. l. 12. c. 22.* Nos in sequentibus nõ nisi de Sæcularibus Canonicis agemus, quem ordinem primò ab Apostolis institutum, & progressu temporis labantem à S. Augustino Regulâ formatum, & firmatum credunt magni nominis auctores apud *Azorium l. cit. Q. 1.*

§. II.

De institutione Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum.

I. Cathedralis ecclesia à Cathedra nomen habet, quia in eâ considerare, & populũ docere episcopus debet, & quamvis eadem revera Collegiata sit, distinctionis causâ tamen non Cathedralis ita appellatur, nimirum à coeligendo, vel quia collecti in unum constituunt communio, nem quãdam ecclesiasticam. Dignoscitur autem ex eo, quod habet sigillum commune & arcam, ex qua fructus dividantur communiter, & ad sonum Campanæ arbitrio Decani, vel alicuius Superioris conveniunt. Ad id numerus ternarius personarum sufficere censetur. *Felinus in c. in nostra. de rescript. n. 74. Oldrad. Consil. 281. Azor II. l. 9. c. 3. Mosconius l. 1. Par. 1. c. 16.*

II. Nihilominus Ecclesiæ titulus cum absque adiectione aut expressione alicuius Sancti auditur, per antonomasiam de solâ Cathedrali intelligi solet iuxta antiquum stylum Curia Romanæ. Ad probandũ verò, hanc illamve ecclesiam Cathedralẽ esse docet I. antiquissimus ritus celebrandi fe-

stum diem Dedicacionis 2. facultas exigendi decimas in territorio Civitatis soli Cathedrali competentes iuxta *c. Quonia & c. Cum contingat ubi Glo. & DD. de decimis. 3.* jus extrahendi defunctorum corpora ex alienis parochijs, eaque sepeliendi, quod ecclesiis omnibus prohibitum solis cathedralibus conceditur. 4. Sacramentorum omnium administratio *c. 3. & ult. de paroch.* Denique prærogativa præminentiarũ, ut v. g. in festo Corporis Christi ex eâ deducatur Venerabile Sacramentum cum processione, & reducat: Item ut in eâ Synodus colligatur & similia. *Mosconius l. 1. Par. 1. c. 15. Piafec. Par. 2. c. 3. n. 50. Barb. in c. Officium de off. Archid.*

III. Nemini qui Papa inferior sit, erigere vel instituere licet ecclesiam Cathedralẽ, Collegialem, vel parochialem. Ita communiter *DD. apud Barbosam de Canonicis c. 2.* Aliqui tamen nõ postremæ notæ interpretes episcopũ putant ex ecclesiâ parochiali posse Collegiatam facere *l. Quoniam de Vi. & hone. clericorum:* quanquam dici posset, id cum episcopus facit, auctoritate & voluntate summi pontificis facere. Cæterum in erectione novæ ecclesiæ cathedralis, aut Collegiatae consideranda sunt ista. Primò, ut locus, ubi constituenda est, habeat populum nobile, & numerosum, cui absque tali erectione non esset satis provisum. Secundò ut populus in moribus, & honestate præfulgeat. Tertio ut ibi sit copia Sacerdotũ, ne episcopalis sedes contemptui sit. Quarto, si rex infidelium quisquam Christiana sacra suscipiat cum populo suo, sufficiens causa est in Vrbe regiã vel Cathedralẽ ecclesiã vel etiam metropolitanam constituendi *c. episcopi D 80. c. Pracipimus c. Felix 16. q. 1. c. Ex parte de constit. & ibid. Interpretes. Imperator*

rator quoque erigere potest Metropolitanas, & Cathedrales civitates quoad privilegia secularia ac si ibi esset Archiepiscopus, vel episcopus. Sed quoad dignitates ecclesiasticas creationem episcopi, vel Archiepiscopi solus Papa efficere potest. *Glo. in c. 1. ne sede vacante &c. Quod translationem. Mosconius l. 1. Parte 1. c. 15. Innoc. in c. cum ecclesiarum. de offic. Ordin. Rebuffus in Praxi beneficior. pag. 228.*

IV. Ad eundem Papam spectat in actu erectionis vel institutionis Ecclesie Cathedralis, aut Collegiate Canonicos nominare, quia sine his ecclesia consistere non potest *Barb. l. cit. n. 21.* Requiritur autem, ut diximus, minimum trium personarum numerus, quamvis id raro permittendum, sed pro ecclesiarum utilitate & dignitate expediat plures associare: post erectionem episcopo licet novos creare, & addere Canonicos pro arbitrio, modo non desit congrua portio illis. *Glo. in Clem. 2. de decimis.* Non potest tamen episcopus etiam post erectionem creare Canonicum super numerarium ad futuram prebendam, ut censuit Congregatio Card. Idem Capitulo denegatum est *Nicol Garz. de benefice. par. 6. c. 1. Zylius in analyt. enarr. l. 2. de concess. prebende. num. 2.*

V. Inter Canonicos a Papa & episcopo creatos differentia est in prioritate. Illi enim ceteris paribus preferendi sunt, ut sicuti auctoritate praeminet, ita etiam opera ipsius & Creaturae. Sic etiam Doctor a Papa creatus, vel a Principe praecedit alios in quibuscunque Collegiis creatos secundum *Rebuffum in tract. nominato q. 21. cui consonat. Steph. Gratianus disceptat. forensium c. 186. n. 75. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. §. 3. Barb. ad c. Episcop. 7. dist. 17. Item ad c. hi qui. de prebend. & Digne. in 6. Limita nisi obstant Acade-*

miarum, seu Universitatum Statuta, privilegia & consuetudines, quibus non derogare censentur, qui eas confirmarunt.

VI. Quia Canonici in clero, ut primaria membra eminent, utpote in dignitate constituti. *Causam qua De of. & pot. Iud. deleg. ubi Barb. habitu distingui convenit.* Praeter lineum amiculum, quod Canonicis omnibus imo clericis commune, alicubi epomidem humeris gestabant ex pellibus confectam. Unde superpellicei nomine. Aliqui almutiam vocant, & brachio sinistro suspensum gerunt. *Aloys. Riccius in praxi for. par. 4. Res. 363. Barb. pag. 16. & collect. decis. Apostol. num. 88.*

Nota quod dicitur Canonicos in dignitate constitutos esse, sed dignitatem habere, improprie & largo modo accipiendum est, eo quod censeantur Consiliarii, & membra episcopi *Felinus in c. Pastoralis n. 12. de off. delegati Palaeus in Archiep. Bonon. p. 7. Piasecius Par. 2. c. 4. pag. 265 Azor II. l. 3. c. 11. q. 16.* Et hoc ipsum intelligitur non de actu, sed potentia: non de singulis generum, ut Dialectici loquuntur, sed generibus singulorum.

VII. Cum in locum defuncti Canonici alius eligitur, vel recipitur, pro tali actu non licet a novo Canonico quicquam accipere, ne Simonia committatur: si tamen statutum vel consuetudo est, ut esculenti aliquid detur, aut biretum, tenetur solvere. Neque recipientes peccant secundum *Felinum in c. Iacobus de Simonia. Moscon. l. 1. par. 1. c. 15. Barb. coll. decis. Apost. n. 88.* Unde sequitur, multo magis licitum, imo necessarium esse, dare ingressum, uti vocant, quamvis integri unius anni fructus essent. Nam quae huius generis sunt, longe alium, quam Simoniaca donaria finem respiciunt, & intendunt; puta, ecclesiarum conservationem, Capituli emolumentum, necessitatem, utilitatem, & similia.

Tolle

Tolle malitiam, & corrige Simoniam.

VIII. Si quo casu deficeret omnino ecclesia vel cathedralis vel Collegiata, quæcunque remanent, ad Papam devoluuntur. *Glo. in c. statutum 22. de elect. in 6. Mosconius l. 1. Parte 1. c. 16.* Papa enim non minus, quam Imperator Fiscum habet, *Bald. in c. 1. §. ad hac in tt. de pace iur. firm.* Et sicut Romana ecclesia ubique est, ita Fiscus ipsius. *Martin. de fisco, Q. 206. Abb. in c. Vergentis. de heret. Augustin. Berous Consil. 114.* Atq; eam ob causam Romana civitas jure Fisci caret. *Abb. in c. fin. n. 45. de foro compet.* Sed Camera Papæ fisci locum occupat. *Abb. in cit. c. Vergentis. de hereticis Piaser. Par. 1. c. 2. nu. 1. Antonius Peregr. de iure Fisci l. 1. pag. 20. & sequ.*

§. III.

De Canonicis supernumerariis.

I. IN quibusdam ecclesiis Collegiatis nec præbendarum, nec personarum distinctio, & certus numerus est ut in casu textus c. *Ex parte 10. de concessione præb.* In quibusdam est certus numerus Canonicorum, sed nullus numerus aut distinctio præbendarum ut c. *fin. §. si autem de concess. præb. in 6.* In quibusdam est certus numerus Canonicorum, & præbendarum, sed inter illas nulla divisio aut distinctio: imò bona sunt respectu Capituli communia, super quibus indistinctè & quasi in confuso institutus est numerus beneficiorum correspondens numero Canonicorum. In aliis denique non tantum præbendarum, & personarum certus numerus est, sed etiam ita distinctæ sunt præbendæ, ut singulis sua quota assignetur quemadmodum in Germania nostra passim cerni-

mus. Atque hic numerus non debet esse minor duodenario, siquidem ecclesiæ munia rite obeunda sint, & ecclesiæ dignitas conservanda. Et talis ecclesiæ vocari solet *Numerata.* *Mosconius l. 1. cap. 15. Barb. in c. ex parte de concess. præbenda. Layman. l. 4. tr. 2. c. 16. Azor. 11. l. 3. c. 11. Lapus alleg. 14. V. Quintæ Bald. Consil. 472. Tuschus V. Canon. concl. 32.*

II. Quia Canoniam & præbendam separabiles sunt, ita ut altera sine altera conferri queat, & vocem in Capitulo ac locum in choro absque ullo redditu proventu quis habeat c. *Eum cui. de præbend. & dignit. in 6.* fieri potest, ut absque præbenda & privilegiis aliqui admittantur, qui quod præfixum numerum superent, *Supernumerariis* appellantur. *Glo. & Abb. in c. Cum M Ferrariensis de Constit. Barb. in c. 4. sess. 24. Con. Tr.* Horum duæ sunt species, una juris, altera facti. Iuris est, quando Papa mandat Capitulo ut recipiat in Canonicum & fratrem N. illique conferant jus Canoniam. Facti, cum creat Canonicum aliquem supra numerum, & præcipit, ut sic creato assignetur locus, & præbenda. Vbi varietas esse potest, si vel ad omnia jura Canonicorum admittatur à Capitulo, vel ad aliqua tantum V. g. locum in choro & fructus non verò ad electiones & alia. *Abb. in c. Cum super de conc. præb. Laym. l. 4. tr. 2. cap. 16. Az. 11. l. 3. c. 21. Diaz. in Reg. 68. Barb. in c. Vacante de præb. & dignitat. Tuschus concl. 30.*

NOTA. Legatum à latere potestatem habere creandi Canonicum supernumerarium tradit *Petrus Gambarus l. 3. de off. leg. pag. 92.*

III. Dubium est, an qui Canoniam cum spe futuræ præbendæ obtinet, beneficium ecclesiasticum habeat? *Abb. in c. in nostra de refer. non habere putat, quia nondum habet*
ius

Jus in præbendâ, sed jus ad eam. *Vnde Ioan. Andrea in c. dilectus de præbend. ait* Canonicû sine præbendâ dici Canonicum in herbâ. Quod si verum est, non erit obligatus ad Horarias preces, quamvis adesse in choro debeat & divinum officium cum reliquis peragere. Quocirca illum habere beneficium censet *Ludov. Romanus. Ioan. Andr. in c. cum dilectus l. de præbend. Azor l. l. 3. c. 11. q. 3.* quia jure percipit distributiones quotidianas, & aliis beneficiariorum juribus fruatur. Non sunt igitur audiendi, qui Canonicos supernumerarios nullum omninò jus habere contendunt, eò quòd nò re ipsa, sed solo, nomine canonici sint: quanquam non repugnat cum prædictâ vacuitate aliquos assumi. Imò sic fieri in quibusdâ ecclesiis Germaniæ, Galliæ, & Italiæ, affirmat *Azor. lo. cit. ut nimirum iuvenes, dū literis dant operam in Collegium Canonicorum cooptentur, quibus tamen præbenda non statim detur, sed postea cum aliqua earum Canonico & possessore vacat. Barb. in c. Relatum de præbend. Castrens. consil. 363. Manrique l. 2. Q. 10.*

IV. In ecclesiis Collegiatis infra Cathedrali augeri potest numerus Canonicorum à Capitulo, si consentiat episcopus, nisi certus numerus communi decreto, & iuramento fuerit constitutus. *Abb. in c. cum M. Ferrariensis. Nec dubito, quin idem fieri queat in Cathedralibus propter paritatem rationis. Monet autem Mosconius l. 1. Par. 1. c. 15. non licere numerû Canonicorû augere, nisi simul augeantur proventus, nec minuire sine diminutione fructuum, & tam augmentum quam diminutionem à Papa tantum faciendam, quando Canonici in erectione ecclesiæ coram illo iurarunt, se numerum Canonicorum nunquam aucturos*

esse. Addere poterat, ut faciant licite, iuramenti sui dispensationem petere posse. *Barb. in c. Non amplius de institutione. Eadem cautio (ut hoc quasi in transitu moneam) apprimè commendanda est Monasteriis, & religiosis domibus, cum viroarum, tum mulierum, ne de personarum numero augendo, anxie nimium solliciti sint, si conservare nomen Ordinis, & Dignitatem desiderant. Neque enim in multitudine salus, sed pauci electi sunt, quorum virtute & perfectione fervetur Ordo, cuius sublimitas aditum multis non permittit. Ita in plerisque Ordinum statutis sancitum reperies.*

§. IV.

De Canonica & Præbenda.

I. Canonica definitur jus spirituale ad locum (*Vulgo Stallum*) in choro, & vocè in Capitulo, quæ sunt Canonicorum propriæ notæ ac prærogativæ. Vnde consequitur, ut ea quæ divini officii, sunt exercere valeat, & nisi quid obstet, fructus lucretur. Præbenda vero est spirituale ius recipiendi certos proventus in ecclesiâ cui servit, competens ex officio divino tanquàm uni ex Collegio. *Glo. V. Receptum in c. cum M. Ferrariensis de Constit. Hæc propriè invenitur, ubi bona ecclesiæ divisa sunt. Nā ubi indivisa manent, non propriè præbenda, sed portio appellatur. Est autem Canonica Portio duplex. Vna pro victu datur ministris ecclesiæ & recitantibus divinum officium: altera assistentibus tantum, qui propter continuam assistentiam Assisij vocantur. Ostiens. in summa V. Canonici ad tit. de præbend. Rodericus à Cunha comm. ad c. Sanctorum Dist. 70. Barb. præfat. in tit. de præbendis. Az. l. l. 3. c. 11. Q. 3. & 4.*

K

II. Præ-

II. Præbendarū aliqui quinque species constituunt, de quibus *Glo. in V. Reperint in c. cum M. Ferrariensis de const.* Alii ad tres reducunt, & melius. Nam *Primò* largè summi potest pro omni jure percipiendi fructus in ecclesia ratione officii. De hoc jura loquuntur, quandoque fit mentio de beneficio ecclesiastico, nec renūciare illi abtque consensu superioris licet. *Secundò* sumitur pro patrimonio & redditibus beneficii, estque illius velut appendix seu accessio beneficium sequens *c. Maiorib. c. Relatum. c. dilectio de præbend.* Hinc Canoniam dicitur esse mater præbendæ, eamq; parere. *Tertio* sumitur pro certa portione per se distincta, in qua nihil spirituale, cuiusmodi est prædium. Et talis præbenda laico concedi potest pro laboribus & meritis suis, Advocati, Syndici, Organædi, Musici, & his similes, qui ecclesiæ serviunt, frui solent. *c. fin. de Magistris. c. Possessiones 16. q. 1. c. dilectus de præb. Barbos. lo. cit. Canis l. 2. tit. 27. Vallensis l. 3. tit. 5. n. 1. Anton. Cucchius l. 2. Instit. tit. 6. Lancel. l. 1. tit. 26. Franc. in c. Si Clericus §. 1. de præben. in 6. Bellamer. Consil. 34. nu. 4. Card. Tuschus. V. Canonicus concl. 30.*

III. Inter Canoniam & præbendā hanc quoque differentiam ponunt aliqui quod Canoniam ex se non sit beneficium, uti præbenda spiritualis *c. Dilectus 19. de præbend. c. in nostra 32. de refer.* ubi mentio fit aliquorū qui in quibusdam ecclesiis recepti quidem sunt nondum tamen beneficium ecclesiasticum consecuti: Canoniam videlicet habebant sine præbenda. Neque id mirum cum olim Canonici fuerint sine præbendarum distincto numero, & nunc quoque in illis apparet, qui in numerum Canoniceorum recipiuntur cum spe consequendæ aliquando præbendæ. Verū prædicta con-

suetudo per *Conc. Trid. sess. 24. c. 19.* sublata est ita ut super Vacaturā præbendā neque Episcopo, neq; ulli Capitulo liceat supernumerarium Canonicum creare, qui nimirum solo & inani titulo contentus ad ea, quæ eventire feliciter possunt, anxie inhiet, nunquam fortè adepturus, quorum causa clericis se associavit.

IV. Canoniam & præbendam Canonialis quia est quocunq; alio beneficio nobilior in odiosis nō comprehenditur sub nomine & appellatione beneficii *c. Statutum de præbend. in 6.* Neque si concedit Pontifex beneficium petenti, quod vacaret in Cathedrali comprehenderetur præbenda Canonialis secundum Archidiaconum in *c. Alienationes 12. q. 2.* sed inferioris generis & notæ. Excipe ecclesiam, in qua præter præbendas non sunt alia beneficia. Pari modo, cum Pontifex mandat alicui, de aliqua ecclesiarum civitatis vel diocesis provideri, non extenditur ad Cathedralē, sed illa inferiorem. *c. Quamvis plenissima. de præb. in 6.*

V. Dubium est, an impetrans Canonicatum sibi, teneatur in literis mentionem facere, de præbenda, ita ut si tacuerit, impetratio surreptitia censeatur. Negant *Pet. de Anchar in Reg. Accessorium col. 26. n. 14. Decius in c. Cum adeo col. 1. n. 2. de rescript. Selva Par. 3. Q. 15.* quia Canonicatus non potest esse sine præbenda, licet præbendatus possit esse sine Canoniam. A 1 verò teneri ad faciendam mentionem de præbenda, ut evitetur surreptio, cedit *Bortel tit. 29. n. 17. Aloys Riccius Par. 6. Collect. 2451. Panor. in c. cum adeo. Notab. 3. Barbat. col. 3. nu. 18. Felinus col. 1. & alii plures:* qui videntur supponere hæc duo Canoniam, & præbendam distincta esse. Nam si coniuncta sint, ut in
Germa-

Germania nostra, supervacanea quaestio est, ita ut illud se crederet, cui absque prae-benda, & fructibus Canonicatus promitteretur. *Felinus c. Cum aded de reser.*

§. V.

De dignitate, & pralatione Canonicorum.

I. **Q**uamvis iure & consuetudine Cathedralium ecclesiarum Canonicis Collegiati, & his alii de clero minores cedant, Canonicatus tamen etiã Cathedralis ecclesiae ut sic, propriè loquendo, non est Dignitas, quia ex prima institutione nullã habet iurisdictionem annexam, nec prae-rogativam aliquã, ut alios antecedit. Veniunt nihilominus nomine Dignitatum largè sumpto quemadmodum supra diximus §. 2. n. 6. quandoquidem Canonici episcoporum adjutores, consilarii, imò fratres censentur. *c. Quamvis de praben. in 6. Mosconius l. 1. Par. 1. c. 15. p. 292. Ant. Cucchus l. 1. Inst. tit. 3. Zerola par. 2. V. Canonica. num. 3. Barb. in c. cum te de off. & pot. Iud. Gonzal. ad Reg. 8. Cancell. Gloss. 2. Flam. de resign. l. 2. Q. 1.*

II. Cathedralium ecclesiarum Canonici Summi Pontificis esse Delegati possunt *c. Statutum de reser. in 6.* ubi dicitur, Sancimus igitur, ut nullis deinceps, nisi dignitate praeditis, aut personatum obtinentibus, seu ecclesiasticum Cathedralium Canonicis causae auctoritate literarum Sedis Apostolicae, vel legatorum eiusdem de cetero committantur. In quo textu tertium locum Canonici Cathedralium habent inter personas habiles & idoneas, quibus ecclesiasticae causae committantur, quia nimirum praesumitur, ut genere nobiles, sic etiam eruditione & prudentia esse. Quod si in aliquibus locum non habet, communi parentum, ac maiorum suorum laude vi-

vunt, & sustentantur.

III. Non tamen excludunt alios, quò minus ad unum aliquem actum subdelegari possit, quavis nullam dignitatẽ habeat, dummodò alias sint idonei & legales, puta, ad testium examinationem, instrumentorum collationem, vel alium similem actum: cumque per talem subdelegationem tota iurisdictione Apostolica non transferatur, & talis articulus expediri possit absque causa cognitione, nõ immeritò tolerantur in exercitio illius etiam simplices clerici, & privatae personae, quae nullam habent dignitatem. De Canonico Cathedrali regulari variant sententiae & negandum videtur, quia Monachis similiores sunt, & putantur non habere *velle & nolle*. Contrarium tamen defendit *Abb. in c. cum olim. de Privileg. n. 13. Roderic. To. II. Q. 124. ar. 1. Lud. Gomez in c. Statutum. nu. 32. de reser. in 6. Sanch. l. 6. Moral. c. 13. n. 83.* Valet enim iuxta *Clem. 2. de reser.* commissio facta religioso à Sede Apost. quod in eo reperitur qualitas, qui sufficit in clerico saeculari, ut si sit Prior Conventualis. *Barb. c. 19. n. 14.*

IV. Quæritur etiam de causis ad forum ecclesiasticum spectantibus, an illarum ludeo possit esse Canonicus Cathedralis non designatus in singulis Conciliis provincialibus, & diocesanis iuxta *Conc. Trid. Sess. 23. c. 10.* Censeo non posse, quamquã si usum spectes, ne quidẽ à Pontifice observatur à quo eiusmodi causae committuntur aliis, quàm à Synodo deputatis, tum quia ignorat illorum nomina, tum quia praesens necessitas moram non patitur. Crediderim tamen illis in locis, ubi eius generis Decreta, contra morem & consuetudinem priorem recepta sunt, solis à Synodo electis ecclesiasticas causas committi.

V. Canonici Cathedralis comparantur ad episcopum sicut ad Papam Cardinales, ideoque vocantur consiliarii ipsius & fratres. Quamobrem ut Papa in arduis negotijs Cardinales suos, ita Canonicos episcopus consulere debet: nec ab illorum sententia absque gravi causâ recedere c. si quis venerit. de mai. & ob. Abb. in c. cum consuetudinis de constit. & c. cum dilectus eo. Ioan. Andr. in si. de officio Archidiaconi l. 6. Soto in 4. D. 24. Q. 2. art. 4. Mosconius l. 1. par. 1. c. 15. Barb. 6. 18. de Canon. & dignit. Cuius rei causâ in quibusdam diocælibus usu receptum est, ut omnia mandata publica Episcopi simul, & Capituli nomine promulgentur.

VI. Capitulum Cathedralis ecclesiæ, congregatum collegialiter à cunctis inferioribus Prælati honorandum est: similiter ab omnibus totius diocæsis clericis, quemadmodum honoratur ipse caput episcopus. Singuli tamen eorum non eodẽ honoris gradu præcedunt, propter diversitatem munerum, & titulorum Abb. in c. Cum non liceat de præscript. Ant. Cucchus l. 1. p. 103. Moscon. l. cit. pag. 291. Silvest. V. Capitulum. Armilla eod. Vnde Apostolus præcipit ep. ad Rom. 13. v. 7. Cui honorẽ, honorẽ. unicuique nimirum iuxta exigentiã status, & officii sui. Nec immeritò Episcopus quemadmodum à S. Chrys. annotatum est, si debitum honoris nõ acceperit à presbytero, & presbyter si non à Diacono, aut diaconus à lectore irascitur, & turbatur: non minus scilicet, quàm quilibet clericus, cui decimæ aut canonicæ portio sua injustè subtraheretur. Decet igitur cunctos honore & reverentiã prosequi, sed eos præcipuè, quos in altiori gradu Virtus, scientia, aut Dignitas collocavit. Casiod. l. 4. epist.

De Canonico Pænitentiario.

I. **A** Concilio Tridentino Sess. 24. c. 8. decretum est, ut in omnibus cathedralibus ecclesijs, si commodè fieri queat, Pænitentarius aliquis cum unione præbendæ instituat, qui Magister sit vel Doctor aut Licentiat in theologia, vel iure Canonico annorũ 40. seu alias qui aptior pro loci qualitate reperiat, qui præfens in choro censeatur, dum confessiones audit. Vbi episcopis permillum est in prædictum finem novum Canonicatum erigere, ut ex Decisione 1034. Rota apparet. Cæterum Pænitentiarj electio ad solũ episcopum spectat, ita ut Capitulum nullo modo se immiscere debeat. Barb. in c. cit. Zerola par. 1. V. Pænitentarius §. ad tertium. Mosconius l. 1. de maiest. eccles. l. 1. c. 17. §. Tales. Vgol. de off. episc. c. 3.

II. Quamvis à Concil. Trid. doctrina sufficiens, imò maior vulgari requiratur, dũ graduatos eligi mandat, existimant aliqui tamen sufficere gradum absque competente doctrina, ita ut impetratio beneficii talis aut dignitatis in foro ecclesiæ iudiciali rata ac firma sit. quorum opinio meritò reprobat à sacrâ Congregatione, quæ die 20. Martii Anno 1623. respondit, eiusmodi graduatum haberi, ac si non esset Doctor, ac proinde de alio providendum. Mirum sanè est homines doctos indoctis ita patrocinari, ut quasi propriæ dignitatis immemores mentem & intentionem Concilij non attendant. Expungenda non protegenda ignorantia est, mater errorum, & falsitatis. c. Ignorantia dist. 38. c. ult. dist. 37. Azor 11. l. 6. q. 1. Barb. c. 26. n. 7. & sequ. De Canon. & Dignit.

III. Etas

III. *Ætas* in pœnitentiario requiritur annorum quadraginta, qui completi nimirum vel incompleti sint. Quamvis enim in annis per se non insit prudentia, ubi tamen alia, quibus acquiri solet, adfuerint, cæteris paribus in senioribus major præsumitur. Permittit quoque Conciliū, ut si intra eandem diœcesin non inveniantur Doctores, aut Licentiati, aliàs apti & idonei instituantur. Ubi habenda erit ratio honestatis vitæ, bonæ famæ, & discreti iudicii, quod subinde absque speculativis scientiis comparatur. *Barbosa c. 26. n. 10. Regim. l. 30. tr. 3. n. 164. Zerola P. 2. V. Pœnitentiarius. Mendoza tr. de institut. Pœnitentiarum.*

IV. Eo ipso quod Pœnitentiarius institutus est, à Jure & Concilio habet facultatem audiendi confessiones pœnitentiam illius diœcesis, & jurisdictionem absolvendi à peccatis instar Parochi universalis totius Diœcesis, nec alia Ordinarii licentia necessaria est. Quocirca ad munus ipsius pertinet, ut semper præstò sit, & paratus ad audiendas confessiones. Quod si quempiam audire renuat, ab Episcopo castigari & deponi potest. In Curia Romanâ exercitium clavium retinent etiam Pontifice mortuo, & vocantur Judices animarum *Zerola par. 2. §. sextò. Barb. c. 26. n. 14. Chapeaville de cas. reserv. p. 40.* Scribit Pœnitentiarium habere potestatem, quasi Episcopalem absolvendi à peccatis, & censuris.

V. A casibus quos sibi Episcopus reservat, absque illius speciali facultate non potest absolvere, quemadmodum benè advertit. *Navarr. Consil. 20. de pœn. & remiss.* Contrarium tamen placet D. *Chapeaville c. 3. de casib. reserv. & Piafocio in Praxi Episcopali par. 2. c. 1. n. 16.* Qui fortè tacitam quan-

dam licentiam ab Episcopis tribui existimant Pœnitentiario, quando illum instituant. An subdelegare aliis Sacerdotibus potestatem suam absolvendi possit, à *Zerola* discutitur: nec dubitem, posse cum actu qui consulitur: totam transferre posse improbabile est. *Aloyf. Riccius in Praxi aureâ Resolut. 179. S. Congreg. Episcopor. in quad. Regienfi Anno 1584.*

VI. Præter Pœnitentiarum hunc, qui ordinarius & primarius appellatur, possunt alii esse minores aut delegati, quales Romæ auctoritate Summi Pontif. multi ex regularibus, qui supremo Pœnitentiario subje&ti sunt cum potestate amplissimâ absolvendi ab omnibus peccatis, & censuris, ita ut quò ad hoc Episcopis videantur esse majores: *Tuschus. V. Pœna Concl. 260.* Qui verò ab Episcopis deputantur, propriæ Diœcesis limitibus circumscribuntur. Quæ in illis dotes & virtutes requirantur, accuratè describit *Mosconius l. 1. de Majest. Eccles. t. 17.* addens Monitum apprimè necessarium, ut tempore noctis non audiantur confessiones mulierum, nec in loco obscuro, aut domibus privatis, nisi necessitas postulet. Præterea, ne quid ad conciliandam & fovendam reverentiam desit, induantur Pœnitentiarum habitu Clericali, superpellicio vel stolâ, quemadmodum in Ritualibus Diœceson multis præscribitur.

VII. Qui Pœnitentiariæ addic&ti sunt quocumque tandem modo officiales nullum munus etiam sponte oblatum, aut alia ratione, occasione concessionum seu expeditionum accipere possunt: aliter facientes excommunicati sunt. *Bulla Pii V. in omnib. reb.* Eadem censura lata est contra Pœnitentiarium, & officiales Pœniten-

riaræ præsumentes intromittere se in concessionibus & expeditionibus. *Bulla Pii IV. in sublimi B. Petri folio. Bonac. D. 2. q. 6. pun. 2. tom. 3. ibid. q. 7. pun. 6.*

§. VII.

De Canonico Theologo, seu Lectore.

I. IN Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, quæ existunt in oppidis populosis ex *Concil. Trid. Decreto Sess. 5. c. 1.* instituenda est præbenda pro Lectore Theologo, qui Clericis sacram scripturam interpretetur. Simili modo in Monasteriis Monachorum, & Conventibus aliorum Regulatum (ne quidem Carthusianis exceptis) designandus est ex doctioribus aliquis qui sacram scripturam prælegat. Ubi si Abbates, alique Superiores negligentes fuerint, per Episcopos corrigi, & compelli debent. *Garz. de benefic. par. 4. c. 4. n. 153. Tamburin. de jure Abb. Tom. 3. d. 5. q. 11. Zerola. V. præbenda Theol. n. 1. Barb. de potest. Episc. par. 3. allegat. 56.* Compellentur autem minis, & censuris in Ecclesiâ usitatis.

II. Tempus docendi & hora & materia arbitrio Episcopi relinquuntur. Satisfaciet etiam Lector, si Scholasticam Theologiam doceat. Eidem vacatio conceditur tribus mensibus, Julio, Augusto, & Septembri, uti declaratum esse testatur. *Garz. apud Barb. pag. 164. Summa Apost. Decis. Coll. 445.* Docendi modum, quem publica gymnasia observant, si tenere voluerit, suo & Auditorum commodo faciet.

III. Idem toto die in choro præsens censetur excepto Matutino, si pridie pro sequenti die habeatur. Hinc omnium fru-

ctuum particeps est, exceptis distributionibus quotidianis, nisi in his reddituum corpus consisteret. Quin etiam indulgere Episcopus potest, & Capitulum, ut distributionibus istis fruatur: jamq; indultum à *Greg. XIII.* esse, ut ad docendum promptiores sint, testatur *Piasocius par. 2. c. 3.* Nec video, quid æstimabilis damni futurum sit, ab omni Ecclesiastico onere liberum facere Lectorem, præsertim in sufficiente ministrorum numero.

IV. Ubi redditus tenues sunt, & tam exigua Cleri ac populi multitudo, ut Theologiæ lectio commodè institui nequeat, ab Episcopo Magister designandus est qui Clericos aliosque Scholares pauperes Grammaticam gratis doceat, ut deinceps ad ipsa sacræ Scripturæ studia annuente Deo transire possint, cui Magistro vel alicujus simplicis beneficii fructus assignandi, vel alio modo providendum erit. *Con. Tr. l. cit. Tiraquel. de nobil. c. 29. n. 45.*

V. Ad prædictam sacræ Scripturæ lectionem tenentur accedere Clerici & Canonici Ecclesiæ Cathedralis, ut *Congregatio Card. declaravit die xi. Aug. Anno 1618.* eosdem cogere Episcopus potest, & compellere sub pœnâ pecuniariâ, ut audiant casus cõscientiæ ex declaratione ejusdem Congregationis xi. Jul. 1620. Quin etiam lector seu professor constitutus ad prælegendum urgeri potest. *Primò* comminationibus pœnarum. *Secundò* subtractione fructuum. *Tertiò* si contumax fuerit, omnino privandus erit. *Reginald. l. 20. n. 53. addit. Con. Tr. Sess. 5. c. 1. n. 28. Barbosa ad cap. 1. Sess. 5. Concil. Trid.*

VI. Pro regularibus ordinavit *Clemens VIII* ut qualibet hebdomadâ lectio sacræ Scripturæ vel casuum cõscientiæ habeatur,

tur, ad quam in Conventibus & Monasteriis fratres omnes convenient, eaque absolutâ mutuâ collatione circa explicatam doctrinam utiliter se exercent. *Lexana in summa qq. regul. to. I. c. 10. n. 20. summa Apost. decis. Collectione 475.* Ordinatio sanè utilissima, & summè necessaria, si ingeniorum capacitas, & studiorum amor non desit.

VII. Lector Scripturæ non potest cogi ad designandum substitutum, quando ex causâ morbi aut infirmitatis sanabilis per se ipse legere nequit. In quo eventu autem substituto opus est, ab Episcopo deligetur. Sacra Congregatio apud Nicolaum *Gaziam de benef. p. 5. c. 4.* Ideo cum Theologus quidam instaret pro substituto permittendo propter infirmitatem, concessâ illi 6. mensium licentia est. *Sacra Congregatio die 12. Novemb. Anno 1627. Barb. in summa de-*

cis. Apost. loco cit.

VIII. Accuratus, si quisquam alius, Decretorum Concil. Trid. observator. *S. Carolus Borromeus* de lectore Theologo ita ordinavit (*Synod. Dioces. xi.*) Illius præcipuum munus erit, ut omni die festo sacras literas in Ecclesiâ publicè interpretetur: in feriis autem hebdomadæ, ubi Clericorum numerus est, sacram item Scripturam, conscientia casuum tractationem, aut catechismi, alteriusve Ecclesiasticæ doctrinæ, aut disciplinæ lectionem, quam nos præscripsimus, exponat. Ad hæc ut promptior esset, primum in canonicatibus locum præbendæ Theologicæ tribuit, ita ut illam obtinens cum ad primam Chori sedem post Dignitates pervenerit, eò loci consistat perpetuò, etiamsi post alios ejusmodi præbendam habuerit. *par. 2. actorum Eccles. Mediolan. pag. 107.*

TITULUS V.

De Dignitatibus.

Gradus honorum in Ecclesiis majoribus & Dignitates constitutæ sunt tum disciplinæ causâ, tum majestatis. Novas creare Episcopis non permittitur: eas verò, quæ in usu alicubi, cum Capituli consensu suis Ecclesiis inferre nihil vetat. Triplices inveniuntur. Quædam de jure tales ex nomine tantum præsumuntur: quædam ex institutione Ecclesiæ, aliæ ex administratione, jurisdictione, aliisve prærogativis dignoscun-

tur. De jure communi Dignitas censetur Archidiaconatus, & Archipresbyteratus. Ex institutione Ecclesiæ aut fundatione quænam sint, antiqua monumenta, & consuetudo docebit. Hinc quæ in unâ Ecclesiâ dignitas censetur, in alia non erit. *Tiraquel. de Nobil. c. 10.* Deniq; dignitas communitè illa dicitur, cui administratio rerum Ecclesiasticarum cum jurisdictione conjuncta est. Et quib. illa cõpetit Prælati nomine, propriè loquendo, gaudet: latius alii quoque